

ԱՆՈՒՆ		ԹԻՎ
Պարոն Ստեփան Պէշ Եղանեան		245
" Զաւրբիկ Կորստունեան		242
" Պէարոն Խորասունեան		498
" Կարապետ Ուշեան		489
" Դ. Թադևոսեան, Բժիշկ		476
" Դանուէր Նշվառեան		474

Ասանցմէ զատ յիշեալ թաղերուն 11 երեսփոխանի ալ կա-
րտաութիւն ունենալը յիշեցունելով, կը հրաւիրեմք ընտրող
ները որ առաջին անգամ յունիս 26ին ցուցուցած վտեմ ըն-
թացքուն նման այս անգամ ալ քուէարկութեան իրաւունք
նին դործածելու բարեհաճին և 11 երեսփոխան ալ ընտրելով
առ ընդհանրութիւն Ազգին ունեցած պարտաւորութիւննին
վճարեն :

Այս երկրորդ անգամի քուէարկութիւնը ևս Ս. Երրորդ-
ութեան և կեղեցին պիտի բլայ յունիս 3 կիրակի առաւելուն
մինչև ժամ 8 քուէառուփը նախագահ վարդապետին քով պատ-
րաստ պիտի կենայ :

Առաջին քուէարկութեան մէջ քուէ տոացողներուն ցու-
ցալը նոյն եկեղեցւոյ բակը կախված է և ընտրութիւնը
դարձեալ ընտրողաց պատ կտնքին յանձնուած :

Քուէարկութիւնը նամակաւ ալ կրնայ բլայ անձամբ ալ,
բայց միշտ ընտրողակիր հետեւին բլայու է :

Քուէհամարը նոյն օրը ժամը 8 էն կ'սկսի եկեղեցւոյ խոր-
հրդարանը և այս անգամ երեսփոխանաց ընտրութիւնը հա-
մեմատական առաւելութեամբ պիտի որոշուի :

1860, յունիս 28, Նախագահ ընտրողական ժողովքն
Դ. Պէյօղլու :

Ն. ՄԱՆՈՒԷԼ
Վարդապետ :

Քանի որ կ'երեւակայենք ազգային Սահ-
մանադրութեան սաղաքայ անթիւ օգուտնե-
րը, քանի որ կը մտածենք թէ Ազգին նոր
կենդանութիւն պիտի պարգևէ անոր դորու-
թիւնը միաւորելով չենք կրնար Ի բոլոր սրտե-
շնորհակալ չ'ըլլալ այն անձին, որ վերջին Գե-
րագոյն ժողովին մէջ դըմանելով շատին ան-
յաղթելի կարծած արգելքները վերուց, ազ-
գային Սահմանադրութեան հիմը դրաւ, ու
բուն վրայ այսօր Ազգը անոր չենք կը կա-
ռուցանէ ու կը բարձրացնէ : Չ'ենք կրնար
դանցառութիւն կամ սղերգութիւն մ'ընել
օրհնելու մասին այն անձը, որ շատերուն չը
կըցածը կամ պակաս թողածը ինք յաջողեցաւ
կատարելու և իր ձայնն իր Ազգին լսել տա-
լու՝ ու անոնք ալ իրեն հետ ըզձակից ընելու :

Չ'ենք կրնար չը յայտնել մեր երախտագի-
տութիւնը նաեւ այն անձանց, որոնք այսօր
տեղ տեղ ընտրողական ժողովներ կազմած
կը ջանան ու կը փախաքին, որ ընտրութեան
քուէարկութիւնները կանոնաւոր կերպով
ըլլան, որպէս զի ընտրեալները ուղղակի Ազ-
գին ընդհանրութեանէն ըլլան : Տեղ տեղ այս
եռանդը չափազանց ալ բորբոքելով վէճեր ու
մանր մունր կռիւներ կ'ըլլան Սահմանադրու-
թեան ամենայն ճշդութեամբ հետեւելու հա-
մար, այնպէս զի մէկ քանի խորհրդանոցնե-
րու մէջ ազգային դործոց մատակարարու-
թեան մէջ նենդութեամբ բամբաստված ան-
ձինքն ալ դուրս ձգելու խօսք կ'ըլլայ ընտ-
րելեաց ցանկերէն, թէպէտ չ'են գատա-
պարտված ալ տակաւին : — Ոչ, սիրելիք, ոչ
այնչափ խստութիւն, ոչ այնչափ ջերմեւան-
դութիւն :

Ասոր հակառակ ալ տեղ տեղ մէկ քանի
մանր պակասութիւններ կը լսենք, որ կ'ըլլայ,
ասոր համար ալ կը խնդրենք որ կարելի եղա-
ծին չափ զգուշութիւն ըլլալն թէպէտ չ'ենք
կրնար ալ ըսել, որ առաջին անգամ եղած ա-
սանկ դործի մը մէջ ակամայ սխալին անհնար
ըլլայ : Հաս տեղերէ ազգային Պատրիարքա-
րանը դիմելով Սահմանադրութեան յանձնա-
ժողովին անդամներէն մէկն ուղած են, որ
իրենց առաջնորդէ ընտրութեան դործոց մէջ,
ասի իրենց նուաստութիւն մը չըձանձնու-
զատ փառք կը համարինք նաեւ. վասն զի կը
համոզվինք ասով թէ Սահմանադրութեան
դէմ սխալելու երկիւղածութեամբ մ'է, որ
անոր հեղինակներէն մէկը կուղեն :

Ընտրողական ժողովները խիստ ազէկ կ'աշ-
խատին և իրենց պաշտօնը կատարելու հաւա-
տարմութեամբ կը կատարեն իր. բայց կը գըտ-
նելն ալ նաեւ մէկ երկու տեղ, ուր եկեղեց-
պանք և ժողովուրդք չ'են կըցած համաձայ-
նիլ. ասանցմէ ցաւելով կը յիշենք Քո-րո-
Չէլէի ժողովրդեան մէջ ծագած դժուարութիւ-
նը, որով ցարդ ընտրութիւնները չը կատար-
վելէն զատ՝ տակաւին կարգին ալ մտած չ'է :

Ինչպէս ամեն տեղ, Քուրու-Չէլէ ալ
գացած էր Ա. և Բ. հրահանգները, ճիշդ-
այն ատեն երբ ուրիշ Եկեղեցիներ գացած
էր. բայց տեղին եկեղեցւոյնք չը կտանք ինչ
պատճառով անդործադրութեան մէջ սրահեր
էին անանցմալ իրենց եղած պատուերները :
Ժողովուրդը կարծելով թէ նամակ գացած
չ'է՝ ամայս 22ին Պատրիարքարան իջնելով
կ'իմացնեն իրենց անհամբեր ուղատող ըլլալն
ու նոյն օրը նամակ մը կ'ստանան ժողովէն առ-
աւազ քահանայն իրենց գեղին, որ ընդու-
նելով ասի կը պատրաստովն ընտրողական ժո-
ղով կազմել ու ընտրելեաց և ընտրողաց ցան-
կը շինել տալ : Հետեւեալ օրը, որ է ուրբաթ
եկեղեցւոյններուն մէկին Պատրիարքարան իջ-
նելով ժամկոչով մը քահանան հոն կը կան-
չըվն ու Ս. Պատրիարք Հայրը անոր ձեռքէն
կ'առնէ ժողովքէն իրեն գացած նամակը և
տեղը ուրիշ մը կուտայ առ Եկեղեցւոյնս :

Եկեղեցւոյնները անցեալ կիրակի ծովե-
ղերեաց տան մը մէջ կը հաւաքվին ու ընտր-
ողական ժողով կազմելու համար 21 հոգի հոն
ժողվել պարտաւորած ըլլալով քանի մը հոգի
կը հրաւիրեն նե՛ ալ Սահմանադրութեան
ջերմ կուտակից և հաւատարիմ պաշտօնայն այն
անձերը չ'են երթար Սահմանադրութիւնը
Եկեղեցւոյ կամ անոր իրաւերուն մէջ հաւաք-
վելը կը պահանջէ, մենք եւս ի մէջ ժողով

չենք ճանաչեր ու չենք ընդունիր ըսելով:

Եկեղեցականք առանց ասոնց ազդարարութեան ականջ կախելու՝ իրենց գործը առաջ տանիլ կ'ուզեն փոխանակ 21 հոգու 14 կամ 15 հոգու և ընտրելեաց ցանկն ալ կը շինեն կը լմնցնեն:

Ժողովուրդը կը զայրանայ ու երկուշաբթի օրը պատգամաւորութեամբ մը Պարիար քարան կ'ըջնէ Ս. Հօր բողոքելու, ուրիշ սա պատասխանը կ'ընդունի. «Ես ինչի գիշոր» Բան չեմ ինչոր ընել արդեօք ժողովին գիշոր» Բան էն:

Երրորդ օրը պատգամաւորութեան յովիքին օրը Պատրիարքարան իջնելու ու իրենց բողոքը մատուցանելու:

Ազգային Սահմանադրութիւնը Ժողովրդեան կողմէն այսչափ մեծ յափշտակութեամբ մ'ընդունվելէն ետեւ չէինք կարծեր որ տեղ տեղ գտնուին անանկ մասնաւոր, բարեբաղդաբար կարի սակաւութիւն անձեր, որոնք աւար գործադրութեանը գծադրաբար ուշաւազան արգելք կ'ըլլան:

Իսկապէս վերակենդանութեան դարն է. և այս դարուս, այս տարիներուս մէջ ինքզինք չը հոգայող ազգը կ'երթայ ի կորուստ անգամանելի և ի կործանում անկանգնելի. ամեն մեծ ու արդիւն ազգեր դքադքալորութիւն գրկած ատեն, ուր պիտի գտնեն իրենց կեանքն ու երջանկութիւնը, Հոյերը անհոգ կենան նէ՝ կործանումին անխուսափելի է: Օսմանեան կայսերութեան հալածակ և սիրելի ազգերնիս ալ անոր հովանաւորութեան ներքեւ իր այս սահմանադրութեամբը պիտի հասնի այն երջանկութեան ու պիտի վայելէ ազգային կեանքը. ուստի Սահմանադրութեան գործադրութեան արգելք եղող կամ յայտնուած պատճառով Հայ մը, ով ալ ըլլայ, Ազգին թշնամին, դաւաճանը և դահիճն է. Ազգին՝ ուրեմն և իր անձին: Այն մարդը պիտի սրտաւորէ ազգին կործանումը և ինք ալ անոր հետ ի կորուստեան վնաս գլորած ատեն՝ եթէ իր հետքը չըթողնէ այն վնասն եղեքն ի տես այլոց ազգաց և ապագայից, անտարակցի են, որ անոր անունը երկնքի մէջ ազգակործաններու ցանկին մէջ պիտի արձանագրվի:

Հայեր, խելքերնիս գլուխնիս Ժողովներ, ալ մեր թշուառութեանց մանուկ հասակն անցունք, կատարեալ հասակնուս մէջ մտածենք այն թշուառութեանց վրայ, որոնց մէջ մինչև մեր վիզը ընկղմած ենք և այս աղէտաւեր լին մէջէն ժամ մը առաջ դուրս չը նետ

վինք նէ՝ անոր ջուրերը քչիկ մ'այլ ևս և ահա պիտի ծածկին մեր գլուխն ալ ու պիտի կորսովինք իսպառ և անհետ ըլլանք: Մտածենք այն թշուառութեանց վրայ, քննենք որոնք անոնց աղբւրը ու մինչդեռ ժամանակ ունինք տակաւին, խցենք անոնք և մնալ ջանենք ալ պարպենք թոթովներ վրանուս: Ինչ արտօնութիւն, ինչ բարեկարգութիւն որ պէտք է մեր Ազգին պահպանութեանն ու բարեկեցութեանն համար՝ ինչքենք մեր Օգոստափառ Տէրութեն և ինչ որ մինչև ցարդ չարաչար խնդրելով չ'առնէ, նոյները Սահմանադրութիւննուս համեմատ օրինաւոր կերպով խնդրենք անկէ որ պատրաստ է մեզ շնորհելու:

Թոթովներ բոլոր այն լուծերը, որ բուն մեր Օգոստափառ Տէրութեան դրածը չ'են, մէկ դի նետենք այն հին ու յուսահատեցուցիչ գաղափարները, որ քան զմեծամեծ լուծեր աւելի ծանր են մեզի, հալածենք այն տարբեր ու իրարու դէմ կարծիքները, որ մեր մէջ զմեզ կը բաժնեն ու մեր Ազգը յօշոտելով կը ներկայացնեն մեր աչաց անգամները և գործարանները ցիր ու ցան եղած անձի մը ողբալի վիճակը. միանալք ազգայնութեան փառաւոր դրօշակին տակ, ի մի սիրտ և մի հոգի յօդեալ ամրացնենք ստուարացնենք Ազգին արմատը, անանկ որ ոչ հիւսիսի ցըր աշուռնչ և թուփախիլ հովերը կարող ըլլան զանի յերկիր կործանելով անոր ճիւղերն ու տերեւները և պտուղները ցամքեցնելու ցըր վերու, ոտից կոխան ընելու և ոչ հասարակածին վրայի կիզող արեւը կարող ըլլայ զանի չորցնելով փոշի դարձնելու ու զեփուռներու անգամ խաղալք ընելու:

Հայեր զօրանալք ու քաջ ըլլալք վայելելու համար մարդկութեան ու ազգութեան այն ամեն կատարելութիւնները, որոնց ըզգայմունքը Աստուած մեր հոգուն հետ դրաւ մեր ներսիդին. այն զգայմունքները, զոր եթէ քնացնենք կամ կորսնցնելու ջանալք ապերախտ պիտի ըլլանք մեր Արարչին դէմ. զօրացնենք և կանգուն պահենք այն զգայմունքները, որոնց արգիւնքովն է մարդս Ամենակալին արարածոյ էն ընտիրը. և որոնց մով և եթ մարդ ըսվելու արժանի էնք:

Բաղադրակրթութիւնը Հայերէն սկսաւ, լոյսը Հայաստանէն ծագեցաւ աշխարհի, բոլոր աշխարհ չըլեցաւ և ամեն կողմ վայրենի բարբարոս, անկիրթ չը թողնելէն ետեւ այսօր ելեր դարձեալ Արեւելք կուգայ. հոն նախ մեզ կը ճանչէ. պէտք է վերստին դըր-

կենք մեր մէջ անած այլ վաղուց մենե հեռա-
յած այս քաղաքակրթութիւնը ու հանգե-
ցրենէր: դարձեալ զանի մեր ծաղկոյցածորին
մէջ ուր քան զամեն ծաղկի քաղցր սխաի բու-
բէ և սրուն հոսք աշխարհի էն հեռաւոր վայ-
րերն ալ պիտի հասնի:

ԱՌ. ՄԵՃՄՈՒԱՅԸ ՀԱՎԱՍԻՍ

Տես թիւ 401:

Կ'ըսեն թէ Ս'էճման արամաբաները մու-
ցեր է, կ'ըսեն թէ Ս'էճման խօսիլ չը գի-
տեր. և ասոր գլխաւոր ապացոյց կը ջուլը-
նեն իր 352 թիւը ու վիպութիւն կը բերեն
Տաճկին տաւածը: Բայց է կերեր ասոնք ը-
տող: Ս'էճման մէ թէ միայն լաւ կը խօսի,
այլ և լաւ կը արամաբանէ. և եթէ իրաւ է,
որ էն քաջ արամաբանը թիւն ու թուականն
է, և էն քաջ ճարտասանն ալ եղելութիւնն
է, Ս'էճման քան զ'Իսմայիլեան լաւ ճարտա-
սան ու արամաբան է. միայն թէ աւելի կը
նմանի զօրական Դեմոսթենին քան ասենա-
բան Դեմոսթենին (1): Հիմայ Գաւգաւի աղա-
զակը սխաի բրգի Գումբաբուէն Սամաթիա,
Պալատէն Հապէոյ, Իւսկիւտարէն Պէշի-
թաշ, Բերայէն Օրթաբէոյ, ամեն տուն, ա-
մեն ախումբ, ամեն սրճանոց, ուր Ս'էճու կը
կարդացի: — Ինչ, Ս'էճման արամաբան.
աւելի կ'ախորժիք հաւաալ Սուրբ Վիգէնցի-
ոսի հրաշքներուն քան Ս'էճման արամա-
բան ըլլալուն. եթէ ասի իրաւ ըլլար, Բա-
ուած մի արացէ, բնութեան մէջ մեծ յե-
ղափոխութիւն մ'ըլլալու էր, աստղերը եր-
կնքէն աներկեցի ըլլալու էին, լուսինը Ու-
կիանոսի մէջ խղճալէն եր իբրեւ դրդալ մը
ջուրի մէջ, արեգակը կամայուն մ'Երազին
ծոցը մաներու էր. ու անոնց տեղը անհուն
տարածութիւնը կայծուորիկներով լեւալու
էր. Ի իբանանու մայրերը, Կովկասու կաղի-
ները, Իտալիայի կաղամանները, Գերմանի-
այի, Իքսոնայի, Բլերիկայի մեծամեծ ան-
տառները արմատախիլ Լիւերոնին աղբնե-
րուն հասանքին մէջ յաւիտեան ծփալու էին
ու հոգը մացառներ, դժնիկներ և Բլերիկա-
յի քաղաքներ (2) բուսցընելու էր. վերջա-

պէս մարդիկ բոլոր և անոնց մէջ Հիւկօի պէս
Պէռիէ պէս, Սոնդալանդեւի պէս, Բալ-
մէրթընի պէս, Լամաութիի պէս, Թիէնի
պէս, Կիլոօի պէս պերճախօսութեան Տիտան-
ներն ալ երկինք քաշվելու էին ու անոնց տե-
ղը Թուօկոսիդներ, Բիկմէներ և Լճիւս Սէ-
ճիւաներ աշխարհի երեսը բանելու էին և
Թայմիլին կամ Տէպային փոխանակ Ս'էճմա-
կարդալու էին այն տունն:

Եսանկ կ'ըսեն ահա մեր ընթերցողները.
բայց մենք կ'ըսենք, որ ըրածնին ճրի նախա-
տինք է. և Ս'էճման կարող է իրենց դէմ
անուանարկութեան գաա բանալ ու ի բանա-
դատարարութեւ տալ, ինչպէս ըրաւ Սամաթին
Սիւնատիին ու քիչ մնաց ֆիլէ- անգամ Սէ-
ղուին ալ:

Չէք հաւատար. աւասիկ ապացոյցը:

Հայ օրագիրները Սուշի դէպքը թրմ-
բուկներով հաշակեցին Ս'էճմանին ախանջը
խրջնելու չափ. Ս'էճման ալ երկու ուրիշ
դէպք կը պատմէ. աին ընդ ախան, ապա ընդ ա-
պաման և կին ընդ կուլ: Պիթիլի և Իւչ քիլիսէ:

Պիթիլի մէջ Բողբաղանները լուսաւոր-
չակոն Հայու մը խղճմանքը որսացեր ու
հոգի մը փառքիկեր են. լուսաւորչականը Բո-
ղբաղան ըրեր են. կինը տեսնելով, որ իր այ-
րը հաւատքը կերաւ՝ վախցեր է, որ զինքն ալ
չ'ուտէ ու գիլ մը հեռուն կայներ է:

Տեղին աւաջնորդը, արքեպիսկոպոս մարդ,
ու երկուք ալ վարդապետ խել մըն ալ ապա-
պէս քաղաքական ժողովին առջև կնօլ ըրածը
պաշտպաներ են: Ուրեմն. . . ուրեմն Հա-
յերը Պիթիլի մէջ կինն երկրնէն զտուեր են,
ինչպէս քաթօլիքներն ըրին Սուշի մէջ: Ե-
նանկ է նէ՝ Քաթօլիքներուն ըրածը աղէկ է
եղեր: Ուստի՝ ուր որ կին մը տեսնէ Ս'էճման
իր երկրնէն զտուելու իրաւունք ունի: Եկն
ընդ ախան, ապաման ընդ ապաման, կին ընդ
կնօլ, տարի ընդ տարւոյ և Սուշ ընդ Պիթի-
լիդայ:

Սիայն թէ . . .

Սիայն թէ Սուշի մէջ ալ լուսաւորչական-
ներն են, որ ոչնաար մը կը գողցընենկոր, Պիթի-
լի մէջ ալ լուսաւորչականներն են, որ դարձ-
եալ ոչնաար մը կը գողցընեն կոր, Սուշի մէջ
Քաթօլիքներուն Պիթիլի մէջ Բողբաղան-
ներուն. որով գողը թէ ի Սուշ և թէ ի
Պիթիլի լուսաւորչականը չ'է, հապա Քաթօ-
լիքը կամ իր ծնունդը: — Ս'էճման ասոր պա-
տախան մ'ունի. «Հայերը թող աղէկ դն-
ցեն ու պինդ կողքեն դուռեբնին. վասն զի
1860 թրւականին մէջ գողը թիւնը աղաւ է:»

(1) Ընդ որ և Դեմոսթեն զեննից լեալ փախտա. . .
և աւանդեն զի ի փախել նորա կառեաւ տաւատովն ի մե-
րենալ, և առ ահի լմիւնեայ ի թշուառաց՝ աղաղակէր խը-
նայիլ ի կեանս իւր: (Տես Հնախօսութիւն, Ռօլէի հ" 5
երես 237):

(2) Տաւ. Կարճ, Ժանո և Թուեաւոր:

Սխալն թէ Սէյի կինը Քաթօլիկներն իր տեղէն վերուցեր տարեր են ու Պիթիկի կինը կեցած տեղը կեցեր, երկը աւեր քաղեր է, կինը ետեւէն չէ գացեր:

Սխալն թէ Պիթիկի կինը իր ծնողացը տունն է մնացեր, իսկ Սուշի կինը Քաթօլիկ բաթերային տունն է գնացեր:

Սխալն թէ Հայ օրագիրները չը պաշտպանեն Սէճնային պատմած դէպքը ու դաւաճարտեցին և Սէճնային պաշտպան կեցաւ Սուշի դէպքին ու Քուռանը վկայ բռնելու տեղ սխալմամբ Մետարանը վկայ բերելով արդարացուց:

Սխալն թէ Հայ օրագիրները այնքան տեսած ու լսած չ'են իրենց կրօնակիցներուն մէջ առանկ դէպքեր, որ մէկէն բողոք կը բառնան ու մինչև անգամ Սիւնատին Վաթօղիկոսն ալ ըրած ըլլայ՝ հերքելու պատրաստ ենք՝ կաղաղակէ. իսկ Սէճնային «բաթօլիկ կրօնին ստիճութիւնն է բաժնելը» կ'ըսէ ու խոշոր գիրերով 1860 թուականը իր ձակաար կը գրուի:

Սայ ասոնք փոքրիկ տարբերութիւններ են, ու Սէճնային տրամաբանական արժէքը չ'են նուազեցներ: — Չըհամարկեցար նէ՝ սա ալ մօտիկ ըրէ:

Սէճնային Իւլ-Քիլիսի Վանքին մէջ եղած գողութիւն մը ու ոճրագործութիւն մը կը պատմէ և կ'աւելցնէ թէ «այս Վանքը մեծախառն պարիսպով մը անանկ պահպանուած է, որ դրսէն ներս մտնելն ԵՍԿԵՆԻ է», Սաթիը կը տրամաբանէ ու կ'ըսէ «ուրեմն ներսէն մտնելն է ՄԵՏՆ ԿԵՐԵՆ»։ «Սաթիը զըտարաութիւն ըրաւ, կաղաղակէ Սէճնային. Սաթիը իմ պատուոյս դարաւ, Սաթիը պատիւ պիտի քաշեմ, Սաթիը ասնկ պիտի ընեմ»։ Սաթիը նանկ պիտի ընեմ»։ Սաթիը խօսքերը լսելով երգում ըրաւ Սէյուխեյան, կայծուորիկներուն ու Սէյու Սէյուներուն վրայ, երգում ըրաւ ահագին, որ Սէճնային անկարելի բառը գործածելով կարելի չէ բերլ չէր միտքը:

Սպաւ է կերեր Սէյուխեյան. ու կըրցաւ քննել Սէճնային խորհրդոյ խորը... խորխորատը: — Իր 343⁷ թուով Սէճնային կը պնդէ, պատմութեամբ տուած թիւնն իր վրայ առնելով, որ Իւլ-Քիլիսի գողերը վանքին մէջէն են, և ոչ դրսէն. վանքին վարդապետը, վանքին տիրացուն, վանքին ժամկոչը, վանքին լուսարարը ու չը գիտենք ու:

Իթէ սա ալ տրամաբանութիւն չ'է՝ ուրեմն տրամաբանութիւն ըսելով գիտութիւն

նը Հասանին շինած պէօրէն է ու Սէճնային ալ, որ իբր օրագիր, ոչ բաշտ է, ոչ էֆէնտի է, ուրիշ բան չ'է բայց միայն պէօրէն է: (Տես Սէճնային թիւ 352):

Հոս կը վերջանայ Սէճնային տրամաբանական ձեռնարկութիւններն որ եթէ թուաբանական գործողութեանց պէս ալ անխալ չ'ըլլան՝ գէթ Պապին չափ անխալ են: Հոս Սէճնային երեսը մէկդի կը դադարեցնէ մենէ ու ստիպել Գիլիքեան մը կ'ըսիսի մեղք դէմ բուր Հայ ազգին առջեւ:

«Եւսուն տարիէն ի վեր է Հայեր, որ աղայոց դատարարութեան և ուսմանց ու գիտութեանց ծաւալման համար այսքան ջանք ու ծախք կ'ընէք, կ'ընէք Հայեր, չ'էք տեսներ որ ատոր պտուղը Սաթի, Սեղու, Սիւնատի ու Քարիզն եղան: Սա անառակները խօսք չը մնայ, որ չըղուցէին Պապին ու Սիւնատի արեւմտեաններուն և հուսկ ապա կը ներէք նէ սա ալ զըուցեմ, Սէճնայի փառահեղ ու բարձրաւանդակ օրագրին դէմ: Իս մօտիկ ըրէք, Հայեր, այս օրագիրները վերցնելու է աշխարհիս երեսէն. այս օրագիրները ջնջելու, երկելու, մրկելու և մոխիրն անգամ անհետ ընելու է: Եղաւ թէ ոչ ԿԵ ԿԵԿԵ ԿԵ»:

Բաւ ու կծկեց Սէճնային...

Սայ յաջորդ թուով նորէն երեւցաւ և միւս թուով գործեալ երեւցաւ. ձմրաւ, ձրաձրաւ ըրաւ, մերթ ձրեց մերթ ձրաւ ու միշտ ձմարտակեց. մեծամեծ անուններ բերլ նին մէջ առաւ ծամծմեց, վանքեան ստուերներու հետ խաղալ ուղեց, արդարոց հոգիներն իրենց դերեղմաններուն մէջ անհանդիս ըրաւ, խօսքեւայթներու հանդիպեցաւ ու բոլոր ու ժողով Գրեմերիկոս, Վաթօլիկն ու Կաթիկոսի կանչեց: ... ասոյիէն աղբ մը ողջին յօրանջեց. գնաց ու նորէն գործաւ, պըտտեցաւ, շրջան ըրաւ, վեր վաղեց վար վաղեց մինչև որ վնճ մը գաւաւ մէջն ընկաւ սուղեցաւ գնաց:

Սա այս միջոցին ի թիթեղ ախան մէկ քաւնի տեղումնը ըրաւ, որոնց վրայ խօսիլ հարկ է մեղք գրելիս վար չը դրած:

Սէճնային Սեյի կնոջ Սուշի կուսակալին մատուցած խնդրագիրը Սաթիէն կ'առնէ իր էջերուն մէջ կը գնէ: Սաթ ըսելիք չը կայ: Սիցած օր ալ՝ Սաթիայի կամարին գլուխը յանցաւոր մը տեսանք, որ իր դատարարութիւնը կուրծքին վրայ կը կրէր ի տեսաւ խորհի: Սաթիային նոյն խնդրագրին մէջ Քաթօլիկ բաթերային համար Գրիկ Գաբրիէլ բառը գործածված ըլլալուն, Սէճնային անց-

եալ եղելու թիւն մը չարաչար յիշելու և Հա-
յաստանեայց եկեղեցւոյ եպիսկոպոս ու պատ-
րիարք մը մինչեւ իր գերեզմանին մէջ հալա-
ծելու և անոր հետ մէկտեղ բոլոր Աղբը ամ
բաստաններու առիթ գտեր է նորէն : Բայց
գիտե՞ արդեօք ինչո՞ւ համար Աշեցի կիներ
Ֆրէնկ բառը գործածեր է . . . որովհետեւ
այդ բաթերան և ամեն բաթերա Նաաթուր-
մէջ ինքզինքնին Ֆրէնկ ծախելու կը ջանան
ուրանալով իրենց ազգութիւնը , իրենց հպա-
տակութիւնը . . . վախցնելու հայերն
ու տաճիկները : Թող հարցնեն Աշեցոյ ,
Ալաթիացոյ , Կոստիւնուցոյ , և այլն :

Նոյն յօդուածին մէջ Սեփոքար Սեփոքար կը
նոյն նորէն | ուսումնորդականութեան դառնալը
չը կրնալով մարտնչել Սեփոքարին հետ մէկ բե-
րան եպիսկոպոս մականունը կուտայ անոր , երբ
նոյն մականունը կ'իօջ քաթօլիկ եղած միջոցին
Սեփոքար իրեն տուած ըլլալուն համար ճիշտ
գանձանակի գլխուն զարնել կ'ուզէր : Իրա-
ւունք չ'ունի արդեօք Սեփոքարին նոյն Գանդ-
նաթին Սեփոքարին գլխուն զարնելու հիմա :

Ուրիշ թըւով Սեփոքարին կը ծանուցանէ ,
որ իր ազգին երկու հատուածներէն մեծա-
մեծ անձինք իրեն փախաք յայտներ են որ ,
գաղթեցնէ վիճաբանութիւնը մեզի հետ և
իրեն գովեստ ու մեղի պարտաւ չ'են խնայեր :
(Սաաթ մը սեփոքար ածապա) :

Սեփոքար շատուց վիճաբանութենէն ետ
քաշված ցուցած էր ինքզինքը . ինչ կը նշա-
նակէ ուրեմն այս աւերորդաբանութիւնը :
Կը նշանակէ որ ինք ալ զգաց թէ անպատիւ
կերպով քաշվեցաւ պատերազմի դաշտէն ու
ղինաթափ յուսակառուի փախուստ գառնա-
լէն ետքը , ամօթը պարտելէն համար հնաք
մտածեր և անպայման ինքնորոշութիւն մ'երեւա-
կայեր է : Անոյ ըսինք և ըսածնիս կը հաւ-
տատենք : Վասն զի՝

Նախ՝ որը կ'ըլլայոր Սեփոքարին Աղբը ու
ան ալ երկու հատուածի բաժնըլած , որոնց
մէջէն միջնորդներ կ'եննեն կոր իր ու մեր մէջ :
Սեփոքար մինչեւ հիմայ իր Աղբը չը յայտնեց
մեզի : Ուստի ազգէն չափելով միջնորդներն
ալ անոյ էակներ են , ըստ ուղիղ արամաբա-
նութեան : Բայց Սեփոքարին , որ Սեփոքար-
յին մտքին խորը թափանցելու մնապարծու-
թիւնն ունի , կ'ըսէ թէ Սեփոքարին մեր ազգը
ըսածը այս պարագային մէջ Հայ ազգն է :
Աշխարհի մէջ անկարելի բան չկայ , սո ալ
կրնայ ըլլալ : Բայց՝

Երկրորդ՝ մենք կը հատապարտենք թէ Հայ
Աղբին | ուսումնորդական հատուածին մէջ չը

կայ մէկ հատիկ մարդ մը , որ Սեփոքարին զի-
նադուլինքէ , հաւնի Սեփոքարին ըրածին
ու Հայ օրագրաց ըրածը պախարակէ : Առանկ
մարդ մը գլխուն վրէժ ըլլայ նե՛ արդէն իր ազ-
գութիւնն ուրացած է : Որովհետեւ Սեփոքար-
յին գրածները ոչ միայն | ուսումնորդական կը-
րօնքին դէմ թշնամական էին այլ և ազգայ-
նութեան ալ վնասակար : Ուստի՝

Երրորդ՝ կը կարծենք և գրեթէ կը հաւ-
տանք թէ քաթօլիկ հայոց մէջ ալ չըկայ հայ
մը երբ իր ազգայնութիւնը կը յարգէ , որ
հաւնի Սեփոքարին ըրածին ու զամբարտա-
ւանութիւնը աւելի ուսուցնէ շղարարութիւն
քերով : Անք տեսանք քաթօլիկ հայոց մէջ
անանկներ որ ցաւեցան Սեփոքարին ինքնա-
գրգիւ և անտեղի փաստաբանութեանց վրայ
. . . ցաւեցան վախնալով , որ չ'ըլլայ թէ
այս վէճը նոր գրգիւ մ'ըլլայ կրօնական ա-
տելութեանց բորբոքմանը . և մենք զիրենք
ապահովուցինք որ կուրը Հայ օրագրաց ու
Սեփոքարին մէջ էր և Հայերը զՍեփոքար-
ն ոչ իբր Հայ կը ճանչեն , ոչ իբր քաթօլիկ ,
ուստի Սեփոքարին ինչ որ ըսին՝ ոչ իբր քա-
թօլիկ հայու մը այլ իբր օտարազգի մը ըսին :

Հուսկ ապա Սեփոքարին իրեն սովորական
եղած նախատինքները կը կրկնէ Հայ օրագ-
րաց ու նորէն կը դառնայ Աղբին կը գիմէ որ
վերջնէն անոնց գլխուն վրէժն աշխարհէ և ինք
հեռու հեռու կը փախչի մենէ ու խօսքը կը
կնքէ նոյն եղանակով որով սկսաւ . « վիճ մեծ
է ընդ մեզ և ընդ ձեզ » :

Այո , վիճ մեծ է ընդ մեզ և ընդ քեզ ,
ով Սեփոքար . և դու զայն վիճը մինչեւ բերա-
նք լուցիլ ցած կ'ըրբերով , սուտերով , սխալ-
ներով , ցեխով և ապականութեամբ ու վրա-
յէն քաշելով մինչեւ առ մեզ եկար : Բեզ
տեսնելուս պէս , որ դէմ առ դէմ կայներ
երեսնիս թուրումուրով լեցնել կուղես , մէկ
գի հրեցինք խկոյն , իւրաքանչիւր բռնցի հա-
րուած մը տուաւ և գողգոթուն քայլերուդ
ներքեւ աղբիւսն անդէն բացվելով ընկար դուն
ալ մինչեւ վիզդ այն վիճին մէջ :

Սեփոքար անկեղծութեամբ ու ի խորոյ
որով կը մաղթէ , որ երես մէջէն ժամ մ'ա-
ռաջ՝ ի պատիւ լրագրագետութեան պաշ-
տօնին :

ՄԱՆՐ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Պարբերի մէջ բանող շտեմաններու ընկե-
րութիւնը կը լսենք թէ աս օրերս նոր կար-
գադրութիւն մը պիտի ընէ . երթեկուծե-
քինները պիտի բարձրացնէ . կնիկներէն երկի
մարդոցմէ առածին քառապատիկը պիտի առ-
նէ օրինակի համար մինչեւ Պէտլեքտէրէ հինգ
ղում չէ նէ՝ ասկէ ետեւ կնիկներէն քսան զու-
րուշ պիտի առնէ . վասնզի մէկ մարդու տեղ
երեքը կը բռնենիւր երեք մարդու տեղ իրենց
մարաքոֆը : Ըստ հակառակ երկի մարդոցմէ
առածէն ալ բան մը պիտի պակսեցնէ . վասն
զի երկի մարդիկ ալ անքաղաքաւարութեամբ
ֆիսաաններուն քովեւ վախով կը կճկըտին
կը պզտիկան ու անանկ կը նստին կոր (ամէն
ալ) :

— Հասախօս մէկը ատենօք Երուսաղէմ
գացեր եկեր է , ուր որ նստեր ելներ իր ճամ-
բօրդութեան պատմութիւնը կ'ընէր . բայց
այնչափ մանրամասնաբար և այնչափ երկար,
որ ըման պատմելու համար ձմրան քանի մը գի-
շերներ լուսցնել պէտք էր : Ըսի իրիկուն
մ'ալ տեղ մը նստած սկսեր էր իր պատմու-
թիւնը ընել և ժամը հինգը գացեր՝ դեռ ի՞նչ
տամադրէն ելած չէր . երբոր պատրաստու-
թիւնը լնցուց ու նաւ մտաւ և բտաւ ՝ նաւ
մտայ նէ էյ Սաամյօլ , ըսի , մնաք բարով .
— երթաք բարով աղաս ըսին ամեն մտիկ ընող-
ները ոտք ելան ու մէջերնուն մէկը ծօ աղա-
յին լապտերը վառեցէք պօռալուն վրայ՝ պոտ
միջը պարտաւորեցաւ իր մնաք բարովը ըսե-
լէն ետեւ ելնել տունը երթալու :

— Ըյս օրերս յայտնի է որ ամեն հայու
տուն քուէարկութեան խօսքեր կ'ըլլայ , ա-
նոր վրայ կը վիճեն անոր վրայ կը խօսին : Տան
մը մէջ ալ ընարող և ընտրելի ըլլալու տղա-
մաններուն վրայ խօսված ատեն՝ երբ ըսվեցաւ
թէ գրէլ չը գիտցողն ու 25 տարուէն վեր
չ'եղողը քուէ չը կրնար տալ՝ ուրեմն պատաս-
խանեց մէկը , կնիկները երբէք քուէ չը պիտի
կրնան տալ . որովհետեւ անոնք երբէք 25 տա-
րուէն վեր չ'են ըլլար , իսկ աղջիկները ամե-
նեւին ինչու որ անոնք ալ թէ աս տարի թէ
ասկէ հինգ տարի ետքը երկրորդ ընդհանուր
քուէարկութեան ատեն միշտ 14 տարու կն
իրենց ալ հարցու , մօրն ալ հարցու , աղգա-
կաններուն ալ հարցու , դրացիներուն մի
հարցնենք :

ՊԼՏԱՍԻՆԵՐ

Ըս Պ. Կ. Ը. Տ. Ի Թիֆլիզ : Լնցած
ամսուն 14 ին գրածդ ատենին ստացայ . որ
նամակիդ պարունակութեան վաղուց ծանօթ
էր Սեչուխեյան , բայց յարմար ատեն մը կ'ըս-
պասէ այն գաղտնիքները երևան հանելու ,
սրոնք արդէն շատերուն ծանօթ եղած են :
Ուստի առ այժմ ձեռնէ կը խնդրեմ՝ որ այդ
գործերուն վերաբերած ինչ տեղեկութիւն
որ կըրնայ հաւքել , և ինչ լուրեր որ կ'առ-
նէք ինծի հաղորդելու կը դանդաղէք : Չեր
խոսաացածն ալ շուտ զրկելու բարեհաճիք :

Ըս Պ. Գ. Կ. Ի Օմիւռնիա : — Սեճ
գանձ մըն էր այն որ խմացուցիք թէ հան-
գուցելոյն քով կը գտնուի եղեր իր աշխատա-
սիրութեամբ , վասն զի հին դարուց վառե-
րական և արժանահաւատ աղբիւրներ ունինք
նէ ալ՝ նորերուն կը պակսին , աս ալ այն
պակասութիւնը լեցնելու մեծապէս պիտի օգ-
նէ : Ուստի կ'աղաչեմ , որ դուք ալ աշխատիք
դանի ձեռք բերելու , ինչպէս ես ալ հոս կ'աշ-
խատիմ հիմայ :

Ը. Օ. Դ

Թերթիս վերջին երեսը պատկերին ներքեւ
երկրորդ սողին սկիզբները սխալմամբ կինգ հո-
գոմ ըլլալ ըսված է , որուն ուղիղը պիտի ըլ-
լայ կինգ հարիւր հոգոմ ըլլալ :

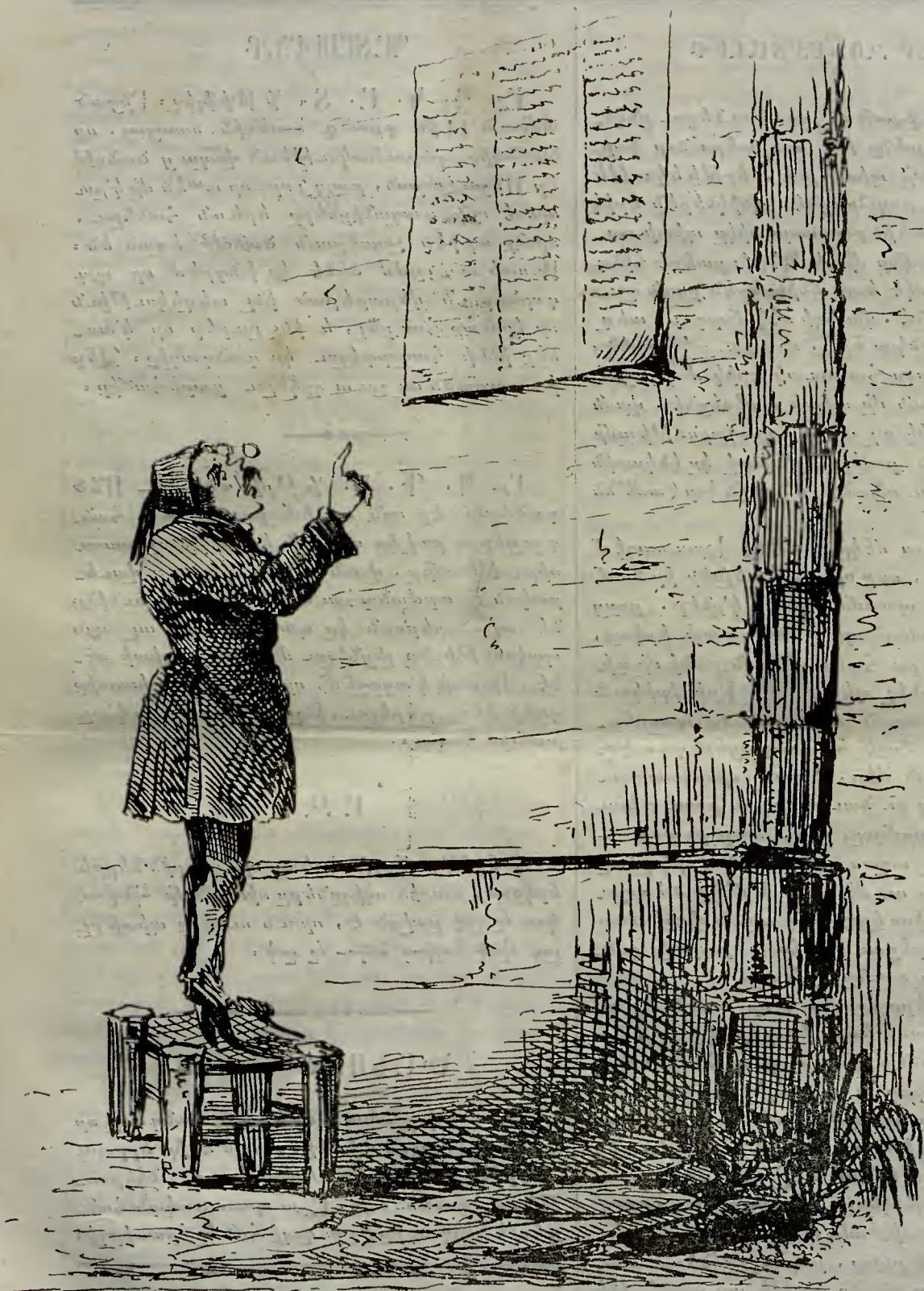
ԾԱՆՈՒՅՄՈՒՆԵՐ

Հիւսիսային անուն ամսօրեայ հանդէսը որ
կը տպուի Սոսքուայի մէջ , սկսած է իր երրորդ
տարիէն՝ գալու Բնթերցասիրաց Բնկերու-
թեան գրասենեակը : Ըյս պատուական հան-
դէսին ստորագրովիլ ուղղող հան կը հրաւիրվի :

ԽՄԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԵՆ
Յ. Գ. ՍԸՂԱՃԵԱՆ

Ի ՂԱՆԱԹԱ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻԻՀԵՆՏԻՍԵԱՆ
ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՓՈՂՈՅ ԹԻԻ 47

Յ. հեքիսեան շխմագրո

Օ՛հ. հինգ քուէ ինծի . . . հինգ հարիւր ըլլալու տեղ . . . վստ անիծից ծնունդ
նէր. հինգ հոգիի չափ մարդ եկան ինծի, աղա քեզի համար քուէ պիտի տանք, պէյրս, է.
Քէնտիս քեզի համար քուէ պիտի տանք ըսին, իս խաբեցին հէ՛ . . . հինգ քուէ . . .
ան ալ, ով գիտէ, մէկը յէյս տուեր է, մէկը խոհարարին մշակը, մէկն ալ եղբայրս, մէ.
կուն ալ զլիւսն վերելը նստեցայ գրեւ տուի. մէկն ալ . . . մարդ չիմանայ, ես գրեցի
նոյնը :